

VENDIM
Nr.14, datë 3.6.2009

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vladimir Kristo	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Fehmi Abdiu	Anëtar i “ “
Kujtim Puto	Anëtar i “ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar i “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “
Vitore Tusha	Anëtare e “ “
Sokol Berberi	Anëtar i “ “
Admir Thanza	Anëtar i “ “
Sokol Sadushi	Anëtar i “ “

me sekretare Brunilda Bara, në datën 17.3.2008, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore pa pjesëmarrjen e palëve, në bazë të dokumenteve të paraqitura, çështjen me nr.3 Akti që i përket:

KËRKUES: Drejtoria e Përgjithshme e Doganave

SUBJEKT I INTERESUAR: Shoqëria “Stefa” sh.p.k. Vlorë

OBJEKTI: Shfuqizimi si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimit nr.00-2007-1470 (1181), datë 18.10.2007, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 16, 42, 43, 131, shkronja “f” dhe 134, shkronja “g” të Kushtetutës.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Sokol Sadushi; u njoh me parashtrimet e paraqitura paraprakisht prej kërkuarit që kërkoj pranimin e kërkesës dhe e shqyrtoi çështjen mbi bazë dokumentesh,

VËREN:

I

1. Dega e doganës Vlorë, në bazë të titujve ekzekutivë nr.234, datë 10.9.2009 dhe nr.244, datë 10.11.2002 në lidhje me borxhin doganor të papaguar nga subjekti i interesuar, shoqëria “Stefa” sh.p.k., ka kërkuar ekzekutimin e tyre.

Shoqëria “Stefa” sh.p.k. i ka kundërshtuar gjyqësisht si të pavlefshëm titujt ekzekutivë, në shumat 68.480.224 lekë dhe 14.517.131 lekë, me pretendimin se janë të paqena.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Vlorë, me vendimin nr.1609, datë 8.10.2003, ka rrëzuar padinë e subjektit të interesuar, shoqërisë “Stefa”, sh.p.k.

Mbi ankimin e subjektit të interesuar, Gjykata e Apelit Vlorë, me vendimin nr.9, datë 28.1.2004, ka ndryshuar vendimin e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Vlorë dhe i ka konstatuar të pavlefshëm titujt ekzekutivë për borxhin doganor të subjektit të interesuar.

Kundër vendimit të Gjykatës së Apelit Vlorë ka paraqitur rekurs kërkuar. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr.736, datë 28.4.2005, ka vendosur pushimin e gjykimit të çështjes, me arsyetimin se “rekursi, meqenëse është dorëzuar jashtë afatit, duhet konsideruar se mungon”.

Gjykata Kushtetuese, e investuar me kërkesë të Drejtorisë së Përgjithshme të Doganave (Dega Vlorë), me vendimin nr.22, datë 26.7.2006, ka vendosur: “Shfuqizimin si antikushtetues të vendimit nr.736, datë 28.4.2005 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë dhe e ka dërguar çështjen për shqyrtim në atë gjykatë”.

Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, pasi e ka rimarrë në shqyrtim këtë çështje, me vendimin nr. 00-2007-1470 (1181), datë 18.10.2007, ka vendosur: “Pushimin e gjykimit në Gjykatën e Lartë të çështjes civile...”, duke arsyetuar se, “...rekursi është paraqitur jashtë afatit e si rrjedhojë, duhet konsideruar se ai mungon”.

2. **Kërkuar, në kërkesën drejtuar Gjykatës Kushtetuese**, ka pretenduar se Kolegji Civil i

Gjykatës së Lartë, nëpërmjet vendimit nr. 00-2008-146, datë 1.2.2008, ka zhvilluar një proces të parregullt gjyqësor, për arsye se:

- në kundërshtim me nenin 132 të Kushtetutës që përcakton fuqinë detyruese dhe përfundimtare të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese, për zgjidhjen e çështjes konkrete, ka mënjeluar zbatimin e vendimit nr. 22, datë 26.7.2006 të Gjykatës Kushtetuese;

- duke e konsideruar rekursin jashtë afatit ligjor, i ka cenuar të drejtën kushtetuese të ankimit në një gjykatë më të lartë, parashikuar nga neni 43 i Kushtetutës. Në këtë kontekst, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë i ka cenuar edhe të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës, parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës.

3. Përfaqësuesi i subjektit të interesuar nuk ka prezantuar me shkrim përpara Gjykatës Kushtetuese qëndrimin e tij mbi kërkesën e paraqitur.

II

1. Kjo kërkesë përpara Gjykatës Kushtetuese (Gjykata) është ngritur nga një subjekt juridik publik, në kuptim të moszbatimit të standardit kushtetues të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, parashikuar nga neni 131 shkronja “f” të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

Gjykata vlerëson paraprakisht se, në respekt të rregullimeve të parashikuara nga nenet 131, shkronja “f”; 134, shkronja “g”, dhe 16 të Kushtetutës, Drejtoria e Përgjithshme e Doganave është një subjekt që legjitimohet për t'iu drejtuar kësaj gjykate, sepse nisma për një gjykim kushtetues nuk kushtëzohet nga karakteri i personit juridik, publik a privat, por nga natyra e pretendimeve që parashatrohen. Kërkuuesi, si palë e paditur në gjykim, ka pretenduar cenimin e së drejtës për t'iu drejtuar gjykatës, si një nga elementet e së drejtës për një proces të rregullt ligjor.

Në jurisprudencën e saj, Gjykata ka bërë dallimin e legjitimitetit të personave juridikë publikë, që pretendojnë cenime të të drejtave themelore substanciale nga legjitimiteti i subjekteve të së drejtës publike, që pretendojnë cenime të të drejtave themelore procedurale. E drejta për akses në gjykatë, si një e drejtë e natyrës procedurale, duhet të respektohet dhe të përdoret nga çdo subjekt që konsiderohet palë në një proces, dhe që preket në mënyrë të drejtpërdrejtë prej tij. Një e drejtë e tillë nuk mund të cenohet, sepse duke qenë një element i së drejtës në tërësi dhe që rrjedh nga thelbi i shtetit të së drejtës, garanton barazinë e palëve në procesin gjyqësor. Për këtë arsye ankimi në Gjykatën Kushtetuese për shkeljen e së drejtës për një proces të rregullt ligjor nuk mund të kufizohet për asnjë subjekt, përfshirë këtu edhe personat juridikë publikë (*shih vendimin nr. vendimin nr. 22, datë 26.07.2006 të Gjykatës Kushtetuese*).

III

1. Argumentet kryesore për antikushtetutshmërinë e vendimit gjyqësor kërkuuesi i ka përqendruar në dispozitat e Kushtetutës që lidhen me moszbatimin e vendimit të Gjykatës Kushtetuese (neni 132), me cenimin e së drejtës për t'iu ankuar në një gjykatë më të lartë (neni 43) dhe me mohimin e së drejtës për t'iu drejtuar gjykatës (neni 42).

2. Në nenin 43 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë parashikohet se: “Kushdo ka të drejtë të ankohet kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, përveçse kur në Kushtetutë parashikohet ndryshe”. Gjykata thekson se e drejta e ankimit në kuptim të nenit 43 të Kushtetutës, duhet kuptuar si mundësi e çdo individi për të pasur mjete të caktuara procedurale për të kundërshtuar, në një gjykatë më të lartë, vendimin e dhënë ndaj tij nga një gjykatë më e ulët. Pra, me Kushtetutë, kujtdo i garantohet e drejta për t'iu ankuar, të paktën një herë, kundër çdo vendimi gjyqësor të dhënë ndaj tij. Kjo garanci e rëndësishme kushtetuese është një tejkalim pozitiv krahasuar me standardet që ofron në këtë drejtim Konventa Europiane e të Drejtave të Njeriut.

Në një tjetër dispozitë kushtetuese, në nenin 42, pika 2, parashikohet: “Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj”.

Gjykata vlerëson se, ndonëse neni 42 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe neni 6 i Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut nuk parashikojnë shprehimisht të drejtën për të pretenduar mjete ankimi kundër vendimeve gjyqësore, ato i sigurojnë personat që i drejtohen ligjit për

gëzimin përpara gjykatave të garancive themelore të procesit të rregullt ligjor. E drejta për t'iu drejtuar gjykatave nuk përfshin vetëm të drejtën për të hapur një proces, por edhe të drejtën për të pasur, nga ana e gjykatës, një zgjidhje përfundimtare në lidhje me mosmarrëveshjen. Në një shoqëri demokratike, e drejta për administrim të mirë të drejtësisë zë një vend të dallueshëm dhe asnjë interpretim i ngushtë i nenit 42 të Kushtetutës dhe i nenit 6 të KEDNJ-së nuk përputhet me qëllimet dhe objektin e tyre. Administrimi i mirë i drejtësisë fillon me garancinë që një individ të ketë akses në gjykatë për t'i siguruar atij të gjitha aspektet e një forme gjyqësore të shqyrtimit të çështjes. Aksesit në gjykatë duhet të jetë substantiv dhe jo thjesht formal. "Aksesit në gjykatë nuk është i kufizuar në qoftë se pala e përfaqësuar nga avokati ka mundësi të ngrejë padi lirisht, të paraqesë argumente në mbështetje të saj si dhe të apelojë vendimet e dhëna" (*Shih vendimin "Mateos e Silva Lda dhe të tjerë kundër Portugalisë, i Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut, i datës 16.09.1996 RJD 1996-IV, par 64*).

Gjykata rithekson se e drejta për t'iu drejtuar gjykatës është një nga aspektet e së drejtës për gjykim, e sanksionuar në nenin 42 të Kushtetutës. Mohimi i së drejtës për t'iu drejtuar gjykatës dhe për të marrë një përgjigje përfundimtare prej saj lidhur me pretendimet e ngritura, përbën cenim të së drejtës themelore për një proces të rregullt ligjor, parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës dhe neni 6 i Konventës Europiane (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.7, datë 11.03.2008*). Nga kjo pikëpamje, Gjykata vlerëson se mohimi i të drejtës për tu ankuar mbi çështje të së drejtës, duke u konsideruar si një sanksion i rëndë ndaj të drejtës për t'iu drejtuar gjykatave, nuk analizohet i lidhur me nenin 43, por sipas konceptit kushtetues të parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës.

IV

1. Kërkuesi ka argumentuar se e drejta për t'iu drejtuar gjykatës i është cenuar për shkak të moszbatimit nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë të vendimit nr.22, datë 26.7.2006 të Gjykatës Kushtetuese, nëpërmjet të cilit është zgjidhur përfundimisht pretendimi i sipërcituar. Duke refuzuar të zbatojë këtë vendim, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka shkelur rregullimin kushtetues, se "vendimet e Gjykatës Kushtetuese kanë fuqi detyruese të përgjithshme dhe janë përfundimtare" (neni 132 i Kushtetutës).

Me vendimin nr.22, datë 26.7.2006, në çështjen me kërkues Drejtoria e Përgjithshme e Doganave kundër subjektit të interesuar Shoqëria "Stefa" Sh.p.k., Gjykata ka konkluduar se Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, duke pushuar çështjen me arsyetimin se mungon ankimi, i ka cenuar kërkuesit të drejtën e aksesit në gjykatë. Këtë konkluzion përfundimtar, të argumentuar në vendimin e Gjykatës, me anë të të cilit është konstatuar cenimi i Së drejtës për një proces të rregullt ligjor, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë e ka shmangur gjatë zgjidhjes së çështjes konkrete. Me vendimin nr. 00-2007-1470 (1181), datë 18.10.2007, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka mbajtur të njëjtin qëndrim si në vendimin e shfuqizuar më parë nga Gjykata si antikushtetues, duke arsyetuar se "rekursi është paraqitur jashtë afatit e si rrjedhojë, duhet konsideruar se ai mungon".

2. Gjykata thekson se është e domosdoshme të analizojë pretendimin e kërkuesit për parregullsinë e procesit gjyqësor në Kolegjin Civil të Gjykatës së Lartë, në drejtim të ndikimit që mund të ketë pasur moszbatimi i vendimit nr.22, datë 26.7.2006 mbi ushtrimin e së drejtës për akses në gjykatë dhe realizimin prej kërkuesit të së drejtës për t'u mbrojtur.

Nenet 124, 132 dhe 145/2 të Kushtetutës shprehen qartësisht në lidhje me forcën detyruese të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese mbi të gjitha organet kushtetuese, autoritetet publike dhe gjykatat. Zbatimi i detyrueshëm i vendimeve të Gjykatës Kushtetuese është detyrim kushtetues; ato kanë fuqi detyruese të përgjithshme dhe janë përfundimtare. Ato përbëjnë jurisprudencë kushtetuese dhe për rrjedhojë, kanë efektet e forcës së ligjit (*shih vendimin nr.5, datë 7.2.2001 të Gjykatës Kushtetuese*). Asnjë organ tjetër me përjashtim të vetë Gjykatës (dhe kjo lidhet me ndryshimin e praktikës, apo rishikimin e Kushtetutës), nuk mund të mos pranojë i zbatojë ato. Lënia në vlerësimin e organeve të tjera të vendimeve kushtetuese krijon precedentin e rrezikshëm për t'i mohuar këtij organi funksionin e garantit të Kushtetutës. Roli i Gjykatës qëndron pikërisht në fuqinë detyruese të vendimeve të saj. Formulimi që i ka dhënë Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë fuqisë detyruese të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese përcakton autoritetin e këtij organi dhe është e vetmja mënyrë e pranueshme për zgjidhjen e drejtë dhe përfundimtare të çështjeve me natyrë kushtetuese.

Ky efekt detyrues ka të bëjë si me pjesën urdhëruese, ashtu edhe me pjesën arsyetuese të vendimit. Arsyetimi që përdor Gjykata në vendimet e saj buron nga autoriteti i saj për të thënë fjalën e fundit në çështjet, për të cilat të tjerët tashmë janë shprehur. Në respekt të doktrinës dhe të

jurisprudencës kushtetuese, Gjykata thekson se efekti detyrues shtrihet mbi argumentet thelbësore të vendimit të saj që përbëjnë edhe *ratio decidendi*, eliminimi i të cilave do ta bënte vendimin, në tërësinë e tij, të pakuptimtë (*shih vendimet BVerfGE 1, p. 14 dhe BVerfGE 20, p. 56 të Gjykatës Kushtetuese Federale Gjermane*). Ndikimi i padiskutueshëm i vendimeve të Gjykatës është i tillë që iu imponon të gjithë organeve shtetërore, duke mos përjashtuar as gjykatat, fuqinë detyruese të arsyetimit të vendimit të saj.

3. Në vendimin objekt shqyrtimi, rezulton se Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka bërë të njëjtin interpretim ligjor për rekursin e kërkuarit, duke e konsideruar atë të paraqitur si jashtë afatit 30-ditor, ndërkohë që me vendimin nr.22, datë 26.7.2006, Gjykata ka evidentuar parregullsinë e procesit ligjor të zhvilluar në Gjykatën e Lartë, për shkak të mohimit të së drejtës për akses. Mbi këtë bazë, Gjykata ka konkluduar se rekursi është paraqitur në afat dhe kërkuarit nuk mund t'i cenohet e drejta për t'iu drejtuar gjykatës për shkaqe që rrjedhin nga mangësitë apo gabimet në veprimtarinë e vetë organeve shtetërore.

Një përfundim të tillë Gjykata e ka arritur duke analizuar në aspektin kushtetues vetëm fakte që lidhen drejtpërdrejt me juridiksionin e saj. Gjykata rithekson qëndrimin, se problemet e interpretimit dhe zbatimit të ligjit, që në parim u takojnë gjykatave të sistemit të zakonshëm, mund të merren në konsideratë prej saj vetëm nëse përmes këtij procesi janë cenuar të drejtat kushtetuese të individit për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimet e Gjykatës Kushtetuese nr.35, datë 20.12.2005; nr.4, datë 28.2.2006, nr.11, datë 23.4.2009*).

Në jurisprudencën e saj Gjykata ka pranuar mënyrë të vazhdueshme se marrja dhe vlerësimi i fakteve dhe i rrethanave, interpretimi i ligjit material dhe procedural, dhe aplikimi i tij në çështjet konkrete janë çështje që ndajnë juridiksionin e gjykatave të zakonshme nga juridiksioni kushtetues. Gjykata ndërhyt vetëm në ato raste kur përmes veprimeve të tyre, gjykatat e zakonshme cenojnë të drejtën për një proces të rregullt ligjor. Në këto raste, Gjykata nuk bën rivlerësimin e fakteve e rrethanave, por një vlerësim të natyrës kushtetuese, të dallueshëm nga ai i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Gjykata e analizon faktin dhe rrethanën përkatëse në atë dimension që ka ndikim mbi të drejtat dhe liritë e parashikuara nga neni 42 dhe 131, shkronja "f", të Kushtetutës, gjë e cila përbën juridiksionin e saj kushtetues. Detyra e Gjykatës nuk është zgjidhja e një mosmarrëveshjeje juridike për çështje fakti, por identifikimi i fakteve të natyrës kushtetuese, të cilat shërbejnë për realizimin e kompetencave të saj dhe përbëjnë elementin thelbësor në përcaktimin e autoritetit të një gjykimi kushtetues.

Në një gjykim kushtetues përcaktohen dhe vlerësohen saktësisht faktet me qëllim nxjerrjen e konkluzionit për respektim të drejtë të standardeve kushtetuese. Prandaj, faktet e natyrës kushtetuese mund të vlerësohen nga Gjykata vetëm nëse një analizë e tillë është e domosdoshme për ushtrimin e juridiksionit të saj. Meqenëse në gjykimin kushtetues mosmarrëveshjet për analizën e fakteve materiale janë të pashmangshme, është e domosdoshme që faktet në çështje të kësaj natyre të provohen. Kryerja e një detyre të tillë përfshin zbatimin dhe interpretimin e Kushtetutës, jo në një boshllëk abstrakt, por në lidhje me situata të caktuara faktike. Nëse analiza e fakteve dhe rrethanave në këndvështrimin kushtetues nuk do t'i njihej Gjykatës Kushtetuese, atëherë do të rezultonte një cenim i të drejtës së individit për akses nga vetë kjo Gjykatë. Prandaj dhe misioni për organin që ushtron drejtësinë kushtetuese është që të vendosë nëse veprime të caktuara janë në pajtueshmëri ose jo me Kushtetutën.

Nga kjo pikëpamje, Gjykata çmon se edhe kontrolli i kushtetutshmërisë së vendimit gjyqësor vlerësohet në një kontekst të caktuar faktesh që lidhen me të drejtën për proces të rregullt ligjor. Rastet që i paraqiten Gjykatës mbi bazën e ankimit të individëve duhet të shqyrtohen domosdoshmërisht në bazë të provueshmërisë së fakteve të dhëna. Marrja e vendimit për çështje kushtetuese është e kondicionuar nga përcaktimi i atyre fakteve kushtetuese, mbi bazën e të cilave vlerësohet respektimi i së drejtës për një proces të rregullt ligjor. Përderisa Gjykata Kushtetuese ka autoritetin për të vendosur përfundimisht për çështje të kushtetutshmërisë së procesit gjyqësor, ajo nuk mund të ushtrojë këtë kompetencë pa analizuar faktet e natyrës kushtetuese. Në këtë kontekst, Gjykata i referohet edhe Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut, e cila është shprehur se "për përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve nga një "gjykatë" në respekt të nenit 6, paragrafi 1 [i KEDNJ], është e domosdoshme që "gjykata" në fjalë të ketë juridiksion për të shqyrtuar të gjitha aspektet e faktit dhe të ligjit që kanë lidhje me çështjen përpara saj (*shih vendimet Le Compte, Van Leuven dhe De Meyere v. Belgjikës e*

datës 23.06.1981, apo Fischer v. Austrisë e datës 26.04.1995).

Nga kjo analizë kushtetuese e problemit, Gjykata thekson se, si rrjedhojë e moszbatimit nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë të vendimit të Gjykatës Kushtetuese që ka zgjidhur përfundimisht çështjen e të drejtës së kërkuesit për t'iu drejtuar gjykatës, është cenuar standardi kushtetues i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, duke u bazuar në nenet 131, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës, si dhe në nenet 23, 72 e 77 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të vendimit nr.00-2007-1470 (1181), datë 18.10.2007, të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

- Dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Lartë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Kujtim Puto, Fehmi Abdiu, Petrit Plloçi, Xhezair Zaganjori, Sokol Sadushi, Admir Thanza, Sokol Berberi

Anëtarë kundër: Vladimir Kristo (kryetar), Vitore Tusha

MENDIM PAKICE

Jam kundër vendimit të shumicës për këto arsye:

1. Shumica e mbështet vendimin e saj për pranimin e kërkesës së Drejtorisë së Përgjithshme të Doganave për shfuqizimin si antikushtetues të vendimit nr.00-2007-1470 (1181), datë 18.10.2007 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, kryesisht në nenin 132 të Kushtetutës, i cili bën fjalë për fuqinë detyruese të vendimeve të saj. Shumica arsyeton se si “...rrjedhojë e moszbatimit nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë të vendimit të Gjykatës Kushtetuese që ka zgjidhur përfundimisht çështjen e të drejtës së kërkuesit për t'iu drejtuar gjykatës, është cenuar standardi kushtetues i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (fq.8).

2. Kjo çështje është shqyrtuar dhe më parë në Gjykatën Kushtetuese dhe me vendimin nr.736, datë 28.4.2005, kjo gjykatë shfuqizonte si antikushtetues vendimin nr.736, datë 28.04.2005 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, sipas të cilit rekursi i paraqitur nga ana e kërkuesit në Gjykatën e Lartë ishte jashtë afatit dhe për këtë arsye ky kolegji vendoste pushimin e gjykimit të çështjes. Të njëjtin qëndrim

ka mbajtur Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë edhe në vendimin e përmendur më lart në pikën 1.

3. Dy janë problemet që shtrohen për diskutim:

Së pari, a e ka zbatuar Gjykata e Lartë (kolegji përkatës) vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.736, datë 28.4.2005?

Së dyti, pas shfuqizimit të vendimit nga Gjykata Kushtetuese, a ka të drejtë Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë t'i rikonsiderojë faktet dhe të vendosë përfundimisht, apo ky kolegj në mënyrë formale duhet t'i bindet analizës së këtyre fakteve dhe përfundimeve të arritura nga Gjykata Kushtetuese? Problemet në aspektin teorik janë tepër të ndjeshme, sepse lidhen me juridiksionet e dy gjykatave, Gjykatës së Lartë dhe Gjykatës Kushtetuese, juridiksionit të gjykimit në rrugë të zakonshme dhe gjykimit kushtetues, çështje këto tepër të diskutuara dhe në jurisprudencën kushtetuese.

4. Kërkuesi ka pretenduar se Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, duke e vlerësuar rekursin e tij si të paraqitur jashtë afatit, i ka mohuar të drejtën e aksesit, si dhe të drejtën e ankimit në një gjykatë më të lartë, të cilat, në kuptim dhe të neneve 42, 43 e 131/f të Kushtetutës, e bëjnë procesin të parregullt nga pikëpamja kushtetuese.

Shumica gabon kur vlerëson faktet lidhur me paraqitjen ose jo në afat të rekursit në Gjykatën e Lartë, duke dalë tërësisht jashtë natyrës së gjykimit kushtetues dhe duke marrë atributet e një gjykate të zakonshme. Ajo gabon kur të njëjtat fakte e rrethana merr përsipër t'i vlerësojë dhe të arrijë në përfundime të ndryshme nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë. Në vendimin e saj, shumica, ndonëse me të drejtë, arsyeton se “marrja dhe vlerësimi i fakteve dhe i rrethanave...në çështjet konkrete janë çështje që ndajnë juridiksionin e gjykatave të zakonshme nga juridiksioni kushtetues”, ajo nuk thotë asgjë kur në mënyrë të sforcuar përpiqet të arsyetojë më poshtë se “gjykata e analizon faktin dhe rrethanën përkatëse në atë dimension që ka ndikim mbi të drejtat dhe liritë e parashikuara nga nenet 42 dhe 131, shkronja “f”, të Kushtetutës” (fq.7). Tjetër gjë është të vlerësosh një fakt të padiskutueshëm dhe ta ballafaqosh atë me standardet kushtetuese dhe tjetër gjë të vlerësosh një fakt që buron nga analiza dhe çmimi i provave apo rrethanave të çështjes. Pikërisht kjo e fundit nuk është dhe nuk mund të jetë atribut i Gjykatës Kushtetuese, e cila në asnjë rast dhe asnjë rrethanë nuk mund të vlerësojë ndryshe provat apo rrethanat, të cilat janë vlerësuar më parë nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, gjë e cila do ta shndërronte atë në një gjykatë të shkallës së katërt.

5. Duke konsideruar praktikën e mëparshme të Gjykatës Kushtetuese, megjithatë, çështja paraqitet problematike në aspektin teorik edhe lidhur me pranimin ose jo në rastin konkret të cenimit të aksesit për t'iu drejtuar gjykatës kur është fjala për rekursin në Gjykatën e Lartë, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës. Rekursi në Gjykatën e Lartë, në kuptimin juridik, është një mjet i jashtëzakonshëm që ushtrohet në kushtet dhe rrethanat e përcaktuara në nenet 472-493 të Kodit të Procedurës Civile. Vendimi është përfundimtar dhe merr formë të prerë në gjykatën e apelit në një nga mënyrat e parashikuara në nenin 466 të Kodit të Procedurës Civile. Kërkuesi e ka gëzuar të drejtën e aksesit plotësisht si në gjykatën e shkallës së parë, ashtu dhe në gjykatën e apelit, e cila ka dhënë një vendim përfundimtar të formës së prerë. Ndërsa për rekursin në Gjykatën e Lartë, të vetmet raste kur mund të shtrohet për diskutim problemi i cenimit të aksesit si standard kushtetues, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, janë ato që bëjnë fjalë për rishikimin e vendimeve të formës së prerë të gjykatës, të parashikuara nga nenet 494-500 të Kodit të Procedurës Civile, pra kur si pasojë e konstatimit të pranisë së rrethanave të parashikuara në to çështja në themel mund të merrte një zgjidhje tjetër. Për t'iu drejtuar Gjykatës së Lartë, kërkuesi në rastin konkret (por dhe në çdo rast tjetër) mund t'i referohet një të drejte tjetër kushtetuese, asaj të ankimit në një gjykatë më të lartë, të parashikuar nga neni 43 i Kushtetutës, të drejtë që ai e ka realizuar pa asnjë cenim.

6. Vendimi i shumicës është i pabazuar edhe kur vlerëson se Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr.00-2007-1470 (1181), nuk ka zbatuar vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.22, datë 26.7.2006, duke shkëlur kështu nenin 132 të Kushtetutës. Sipas këtij neni, vendimet e Gjykatës Kushtetuese kanë fuqi detyruese të përgjithshme dhe janë përfundimtare. Gjykata Kushtetuese ka vetëm të drejtën e shfuqizimit të akteve që shqyrton. Në vendimin e përmendur më lart, Gjykata Kushtetuese ka shfuqizuar si antikushtetues vendimin e mëparshëm të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë nr.736, datë 28.4.2005. Fakti se kemi një vendim të ri të marrë nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, pas shfuqizimit të vendimit të mëparshëm nga Gjykata Kushtetuese, është një tregues që flet qartë se ajo Gjykatë ka respektuar fuqinë detyruese të vendimit të Gjykatës Kushtetuese, në kuptim të nenit 132 të Kushtetutës. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka rivlerësuar provat dhe rrethanat e

çështjes dhe ka arritur në të njëjtin përfundim me kolegjin e mëparshëm, duke ushtruar kështu tagrat e veta kushtetuese në sferën e gjykimit në rrugën e zakonshme. Shumica, pa vend, për të mbështetur përfundimet e saj për këtë çështje i referohet edhe nenit 145/2 të Kushtetutës. Ky nen, në mënyrë të qartë, bën fjalë për çështjet që i vijnë Gjykatës Kushtetuese nga gjyqtarët, të cilët, kur çmojnë se ligjet vijnë në kundërshtim me Kushtetutën, nuk i zbatojnë ato dhe vendosin pezullimin e gjykimit. Natyrisht, një vendim i Gjykatës Kushtetuese për kushtetutshmërinë apo jo të një ligji të kundërshtuar në rrugë incidentale, është i detyrueshëm për të gjitha gjykatat. Pikërisht ky është kuptimi i nenit 145/2 të Kushtetutës. Duket qartë se ky rregullim kushtetues nuk ka lidhje me çështjen në shqyrtim.

Anëtar: Vladimir Kristo (kryetar)